

Redengevende omschrijving met waardestelling
Groenstraat 16 te Esbeek
Gemeente Hilvarenbeek

Objectgegevens

Adres : Groenstraat 16
Postcode : 5085 ED
Plaats : Esbeek
Kadastraal : gemeente Hilvarenbeek, sectie Q, nr. 957
Oorspronkelijke functie : boerderij
Huidige functie : woonhuis
Bouwjaar : XXa

Algemeen

Bezoekdatum : 29 augustus 2019
Auteur : Karlijn Kersten MA MSc
Redactie : Martijn de Jong MA
Rapportagedatum : 11 september 2019

Monumentenhuis Brabant B.V.
Markt 9
4931 BR Geertruidenberg
www.monumentenhuisbrabant.nl
T. 0162-511833
E. info@monumentenhuisbrabant.nl

Monumentenhuis Brabant B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inleiding

Deze beschrijving dient om de cultuurhistorische waarden van de langgevelboerderij vast te stellen. In de beschrijving worden de gevels met de klok mee beschreven, beginnend bij de voorgevel. De gevels worden afzonderlijk van links naar rechts beschreven. De voorgevel van de boerderij betreft de gevel evenwijdig aan de Groenstraat. Dit is de noordoostgevel.

Situering, geschiedenis en hoofdvorm

Ten zuidoosten van het dorp Esbeek ligt het buurtschap Groenstraat, bestaande uit een lint van boerderijen. Esbeek is ontstaan als kransakkerdorp, waarbij de boerderijen aan hoger liggende wegen rondom een akkercomplex waren gelegen. De Groenstraat was een van deze hoger liggende wegen, waaraan ook de boerderij Groenstraat 16 is gelegen. De akkers zijn gelegen op de westelijke oever van het Spruitenstroompje.

De rode pijl wijst Groenstraat 16 aan. Bron: Google Maps.

De rode cirkel wijst Groenstraat 16 aan. Bron: Google Maps.

Op de kadastrale minuut van 1811-1832 staat op de locatie van Groenstraat 16 reeds een boerderij ingetekend. Het betreft hier vermoedelijk een voorganger van de huidige boerderij. Ook op de daaropvolgende topografische militaire kaarten uit 1851, 1880, 1899 en 1919 staat steeds bebouwing ingetekend op de betreffende locatie, het is daarom niet uit de kaarten te herleiden wanneer de boerderij gebouwd is. Op de topografische militaire kaart uit 1940 staat voor het eerst met zekerheid de huidige boerderij ingetekend.

Kadastrale kaart 1811-1832, minuutplan Hilvarenbeek, sectie E, blad 02-03. Bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl.

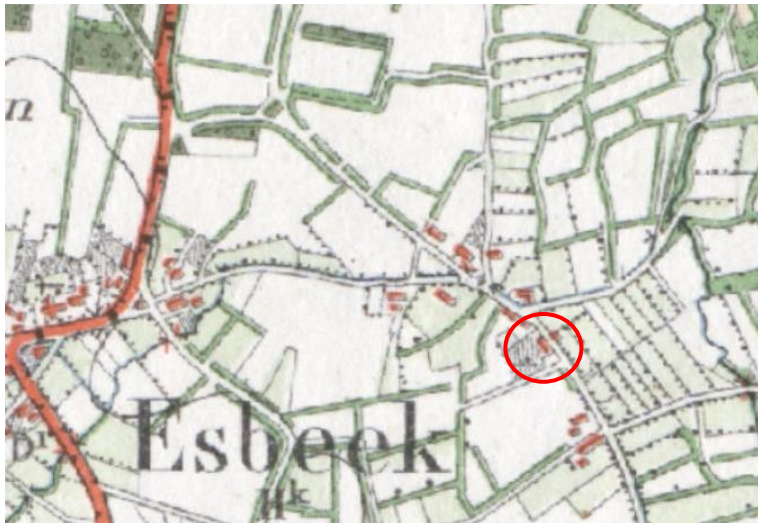
Topografische militaire kaart 1880 met daarop in rood aangegeven de locatie van Groenstraat 16. Bron: topotijdreis.nl.

Topografische militaire kaart 1851 met daarop in rood aangegeven de locatie van Groenstraat 16. Bron: topotijdreis.nl.

Topografische militaire kaart 1899 met daarop in rood aangegeven de locatie van Groenstraat 16. Bron: topotijdreis.nl.

Topografische militaire kaart 1919 met daarop in rood aangegeven de locatie van Groenstraat 16. Bron: topotijdreis.nl.

Topografische militaire kaart 1940 met daarop in rood aangegeven Groenstraat 16. Bron: topotijdreis.nl.

De boerderij staat met de nokas evenwijdig aan de straat en is opgetrokken vanuit een rechthoekige plattegrond, met rode baksteen in kruisverband met een knipvoeg van kalkmortel en onder een zadeldak gedekt met rode muldenpannen. De gevels zijn voorzien van een trasraam van hardere baksteen in kruisverband met cementmortel beëindigd door een koppenlaag. Ter hoogte van de brandmuur en in het verlengde van de rechterzijgevel staat een gemetselde schoorsteen.

Voorgevel (noordoostzijde)

Met de voorgevel wordt in dit rapport de lange gevel bedoeld die evenwijdig aan de Groenstraat is gelegen. Het metselwerk van de voorgevel wordt beëindigd door siermetselwerk en een geprofileerde muurplaat met daarboven een zinken bakgoot. De voorgevel van de boerderij is ingedeeld in een woongedeelte aan de rechterzijde en een bedrijfsgedeelte aan de linkerzijde. Het bedrijfsgedeelte is vermoedelijk in de jaren '70 van de twintigste eeuw verlengd. Het gedeelte vanaf de regenpijp tot de linkerzijgevel is opgetrokken in felrode baksteen in kruisverband met een cementvoeg. De gevel wordt beëindigd door hetzelfde siermetselwerk als de rest van de voorgevel. De gevel bevat van links naar rechts vijf vernieuwde getoogde betonnen zesruits stalvensters, een vernieuwde schuifdeur aan ijzeren rails onder een betonnen latei en een vernieuwde voordeur met bovenlicht en granito dorpel onder anderhalfsteense strek met aan weerszijde een vernieuwd eenruitsvenster met bovenlicht en schijnluiken onder anderhalfsteense strek. De drie stalvensters in het verlengde deel van de voorgevel wijken af van de twee andere stalvensters in de voorgevel. Ter hoogte van het bedrijfsgedeelte bevinden zich twee en ter hoogte van het woongedeelte vier muurankers die de achterliggende balklaag met het metselwerk verbinden.

Voorgevel.

Voorgevel woongedeelte.

Voorgevel bedrijfsgedeelte.

Venster in voorgevel.

Voordeur.

Linkerzijgevel (zuidoostzijde)

De linkerzijgevel is opgetrokken met rode baksteen in halfsteens verband met een cementvoeg. De gevel wordt beëindigd met een cemenet smeerzoom. Langs de dakrand bevinden zich vijf muurankers die de achterliggende gordingen met het metselwerk verankeren. In de linkerzijgevel bevinden zich twee getoogde betonnen zesruitsvensters onder koppen met daartussen een vernieuwde schuifdeur aan ijzeren rails onder een betonnen latei. Ook in deze gevel verschillen de twee stalvensters van elkaar. Rechts in de gevel bevindt zich een vernieuwde getoogde loopdeur onder koppen. In de top van de gevel bevindt zich nog een getoogd betonnen tweeruits venster.

Linkerzijgevel.

Betonvenster in top linkerzijgevel.

Achtergevel (zuidwestzijde)

De achtergevel is ter hoogte van het woongedeelte uitgebouwd ten behoeve van een toilet, badkamer en bijkeuken en voorzien van een witte bepleistering. In de uitbouw bevinden zich een klein enkelruits venster en een groter enkelruits venster met zijlicht, beide met keramische raamdorpelstenen. Rechts van de uitbouw, onder een overkapping, bevindt zich een vernieuwd keukenvenster. Rechts van de overkapping is in halfsteens metselwerk een voormalige toiletruimte gemetseld. Echter is deze niet meer in gebruik en mist hiervan het dak. De rechterzijde van de achtergevel bestaat uit het bedrijfsgedeelte, wat tevens uitgebouwd is en waaraan een zinken bakgoot hangt. De linkerhelft van het bedrijfsgedeelte is opgetrokken in kruisverband en grotendeels gedekt met gesmoorde muldenpannen, terwijl de rechterhelft is opgetrokken in halfsteens verband en gedekt is met rode muldenpannen. In de linkerhelft bevinden zich twee getoogde betonnen zesruits stalvensters onder rollaag en met ventilatieopening, een opgeklampte houten deeldeur onder

Monumentenhuis Brabant b.v.

betonnen latei en twee getoogde betonnen zesruits stalvensters onder rollaag waarvan de ventilatieopening dicht-gemetseld is. In de rechterhelft bevinden zich nog eens drie getoogde betonnen zesruits stalvensters tussen rollagen. De drie rechtse stalvensters wijken af van de vier links daarvan. De hoek van de achtergevel en de linkerzijgevel is afgeschuind in modern halfsteens metselwerk.

Achterevel woongedeelte.

Achterevel.

Achterevel.

Rechterzijgevel (noordwestzijde)

De rechterzijgevel is opgetrokken uit rode baksteen in kruisverband en wordt beëindigd met een smeerzoo. Ter hoogte van de verdiepingvloer bevinden zich drie en langs de dakrand zes muurankers die de achterliggende kapconstructie met het metselwerk verankeren. Links in de gevel bevindt zich een verbreed en vermoedelijk verlengd venster. De breedte van de anderhalfsteense strek erboven maakt de oorspronkelijke breedte van het venster duidelijk. Gezien het inboetwerk linksonder lijkt het oorspronkelijk venster ook korter te zijn geweest.

Rechts hiervan bevinden zich een opkamervenster met bovenlicht onder koppen en een badkamervenster onder koppen. Beide vensters hebben inboetwerk rondom. Onder het opkamervenster bevindt zich een getralied keldervenster onder koppen.

Rechterzijgevel.

Rechterzijgevel.

Rechterzijgevel.

Interieur

Woongedeelte

Het woongedeelte van de boerderij is ingedeeld in een woonkamer aan de voorzijde van het pand met daarachter de keuken (links) en de opkamer met daaronder de kelder (rechts). In de uitbouw van de achtergevel bevinden zich de bijkeuken, het toilet en de badkamer. De voordeur opent direct in de woonkamer die deels is voorzien van natuurstenen plavuizen. In de brandmuur bevindt zich een paneeldeur uit de bouwperiode. De overige afwerking van de woonkamer dateert uit de jaren '70 van de twintigste eeuw. Ook het gebint in de woonkamer is vermoedelijk in de jaren '70 van de twintigste eeuw geplaatst. De afwerking van de keuken dateert grotendeels uit de bouwperiode, namelijk de vloer van gemarmerde tegels, de paneeldeuren, de schouw met geprofileerde details en vermoedelijk ook de wandtegels en het plafond.

Monumentenhuis Brabant b.v.

De vloer- en wandtegels in de bijkeuken dateren uit het derde kwart van de twintigste eeuw. Vanuit de keuken is de kelder toegankelijk, welke een betonnen vloer en plafond heeft. De opkamer hierboven is eveneens toegankelijk vanuit de keuken en ligt drie treden hoger dan de keuken. Een trap uit de bouwperiode leidt naar de verdieping. De verdieping is ingedeeld in twee slaapkamers en een zolder, met daartussen een kleine overloop. De kap wordt gedragen door twee A-spanten waarover dakbeschot van schroten ligt. In de zolderruimte bevindt zich een groot rookkanaal. De afwerking van de op- en slaapkamers is niet noemenswaardig.

Woonkamer.

Woonkamer.

Keuken.

Keuken.

Trap naar opkamer.

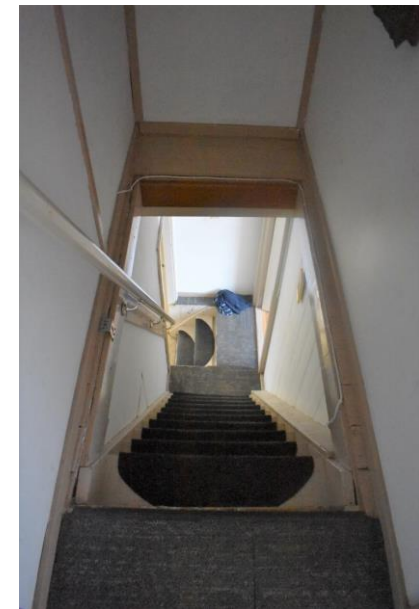
Schouw in keuken.

Tegelvloer in keuken.

Trap naar verdieping.

Trap naar verdieping.

A-spanten op zolder.

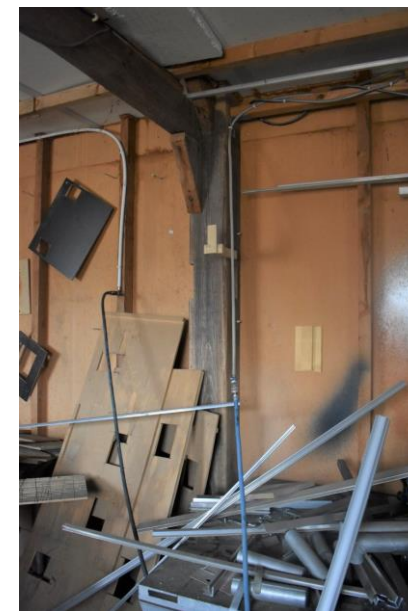

Interieur bedrijfsgedeelte.

Bedrijfsgedeelte

In het bedrijfsgedeelte zijn door middel van OSB platen meerdere werkruimtes gerealiseerd. In het bedrijfsgedeelte staan vijf (restanten van) gebinten. Aan de achterzijde steunen de moerbalken allen op houten staanders. Aan de voorzijde steunen drie moerbalken op houten staanders en twee moerbalken steunen op penanten in de voorgevel. Slechts twee van de moerbalken zijn in het zicht, de overigen bevinden zich boven het afgetimmerd plafond. Vanwege deze aftimmering van de ruimtes zijn ook slechts twee spanten zichtbaar, dit zijn verbeterde Hollands spanten met verbindingen van ijzeren bouten en moeren. Over de spanten liggen vermoedelijk nog de oorspronkelijke gordingen en panlatten.

In de brandmuur bevindt zich links een opgeklampte houten deur naar het voormalig toilet, rechts daarvan een dichtgemetselde getoogde opening onder dubbele koppen, schuin daarboven een tweede dichtgemetselde opening en uiterst recht een uitbouw. De paneel deur in de woonkamer komt vermoedelijk in deze uitbouw uit.

Houten staanders in het bedrijfsgedeelte.

Bedrijfsgedeelte richting de brandmuur.

Spantconstructie in het bedrijfsgedeelte.

Spantconstructie in het bedrijfsgedeelte.

Waardering

Deze waardering is opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria voor de bouwkunst van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Deze waardering heeft betrekking op de langgevelboerderij Groenstraat 16.

Cultuurhistorische waarden

De boerderij Groenstraat 16 bezit cultuurhistorische waarde als uitdrukking van de sociaaleconomische en agrarische ontwikkeling van het kransakkerdorp Esbeek en met name het buurtschap Groenstraat vanaf de het begin van de twintigste eeuw. Het object is tevens van cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van langgevelboerderijen.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

De boerderij is gebouwd in traditionalistische stijl met nog veel kenmerken uit de bouwperiode zoals baksteengevels, siermetselwerk, gevelindeling en spanten.

Situationele en ensemblewaarden

De boerderij heeft situationele waarden vanwege de ligging aan de Groenstraat, een van de hoger gelegen wegen die rond het akkercomplex van Esbeek lopen. Tevens maakt het deel uit van het historisch bebouwingslint aan deze straat, welke voornamelijk boerderijen uit het eerste kwart van de twintigste eeuw bevat.

Gaafheid en herkenbaarheid

De hoofdvorm van de boerderij is goed herkenbaar gebleven. Als gevolg van renovatiewerkzaamheden zijn de architectuurhistorische waarden van de boerderij echter gedeeltelijk verloren gegaan. De boerderij is richting het oosten enkele meters verlengd. Alle vensters en deuren zijn vernieuwd. In het interieur zijn echter de oorspronkelijke spanten nog aanwezig. Ook zijn onderdelen van de interieurafwerking van het woongedeelte gaaf bewaard gebleven, zoals de keukenvloer, paneeldeuren, trap en keukenschouw.

Zeldzaamheid

Vanwege de beperkte gaafheid in relatie tot de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarden is er sprake van enige relatieve zeldzaamheidswaarde op lokaal niveau.